

(Rdeči so dimniki in dolina je črna ko misel krvavega greha; pesmi rudarjev se z majhnimi krepeljci zasidrajo v oblake; šahti grizejo kri; črnih dni kolobar; se naslanja v vihro, na šum slapov). Duh, ki govori iz teh verzov, hoče biti važen, hoče obsegati ves svet, biti srce tega sveta, veljati za simbol razklanega človeštva (Stekleno oko), a pesniškega ritma, v katerem beseda res zapoje, čuta za pesniško besedo in obliko, tega pa toliko, kolikor da ga sploh ni. Ob rojstvu teh tako imenovanih pesmi ni bilo harmonije, ki ji ni treba begati po tolikšni množini življenjskih drobcev ali se zamotavati v nepristna, neizrazita oblačila, ker zna in hoče dobiti tudi v omejenem in preprostem sorazmerje in lepoto, ki človeku nekaj pomeni. Tako pa so te „pesmi“ v glavnem votla poza in proza tematično, torej razumsko obdelanih motivov (n. pr. človek v ječi kot mož, oče, sojetnik), šumenje (11) besed, verbalizem konvencionalnega trubadurstva. Morda bi človek rešil pesem Moj oče, v kateri je vsaj ogenj pristen, pa najsi je očetova podoba še tako plakatno zanesena. Poleg nje pa je kanilo komaj nekaj prisrčnosti v suho prozo, ki je po vrhu neverjetno primitivno stilizirana ali celo nestilizirana. Primerjaj samo nemogočnost: „slepo dete pa je v meni (in preklano materino srce) in sem str“ (70)! Prav Slovenski Matici je bila pridržana čast, da nam je preskrbela toliko neužitega in obupnega blaga (zlasti str. 8, 14), toliko nemogoče omedlnosti (10, 105), ki je nekod že kar preveč banalna (41) ali tako naivna (54), da mora človeka razjeziti, kako je mogoče kaj takega natisniti za pesmi!

Za naše razmere je res čudovito, kaj vse lahko velja za poezijo. Seliškar lahko šteje, kakor hoče, svojo pesem, češ da je sodobna in ne „lahkokrillka“, kakršno „nežno poje deklica o zlatih zarjahlah itd“, kakor pač pisatelj naivno gleda na tradicionalno poezijo. To je njegova stvar. Da pa ima Matica tako slabe ocenjevalce, ki se jim zdi, da ne zasluži izdanja Vodušek, danes najelementarnejši pesnik, a priznajo Seliškarkarja, ki ima komaj dobrih deset pesmi, godnih ali vsaj zanimivih za resnejši literarni list, za odličnejšo zbirko pa še od daleč ne — to pa je že več kakor narobe svet. Matica ima res namen podpirati slovensko lep slovje, a tako in še podobno podpiranje, kakršno je znano iz zadnjih let, je vendarle preveč samovoljno in neodgovorno, da bi šli mirno mimo. Lino Legiša

Politični obzornik

Realna politika

Dvajsetletnice dne, ko je Wilson oznanil ameriškemu kongresu in vsem narodom znamenitih 14 točk, se svet ni več spominjal. To pač ni zgolj naključje, da bi se ob živih in napetih dogodkih današnjega dne in v skrbi za življenje posamezniki in narodi ne utegnili spominjati velikih in pomembnih dogodkov iz zgodovine. Ne, to pomeni mnogo več kot navadno pozabljivost, ki bi žalila le čut pietete do velikih mož, katerih ime je zvezano z dejanji, ki so potiskala človeštvo v nove dobe in jih približevala tistim velikim idealom, ki si jih postavljajo ljudje že toliko sto in tisoč let. Kajti ta čas prevladuje v svetu že nov nazor, ki se v temeljih loči od načel, ki so bila živa v četrtem letu z nepreštetimi človeškimi življenji zaznamovane velike vojne, ko se je znova oživljala tolikokrat udušena vera, da bo ves napor prihodnosti posvečen le delu za uresničenje trdne in trajne stavbe prave mednarodne skupnosti, ki ji bodo edini in najvišji zakoni mir v svetu, svoboda in enakost vseh narodov.

Pred letom smo zaznamovali razdelitev velikih sil v dve skupini, katerih ena se je trdno sklenila v tako imenovani ideološki blok. Razmerje med silami druge

skupine pa je ostalo dokaj rahlo navzlic večkrat zatrjevani odločnosti, vztrajati pri politiki, načrtani pred dvajsetimi leti in v prvih osnovah uresničeni z ustanovitvijo Zveze narodov in z dejanji, ki so sledila, navezujoč na načela Wilsonovih točk in pakta Zveze narodov, kot sta bila zlasti lokarnski in Briand-Kellogov pakt. Manjše države so sprva ostale ob strani te ideološke delitve in reagirale le toliko, da so se nekoliko odmaknile od demokratskega bloka velikih sil, poudarjajoč, da jim ta ne daje dovolj varstva in da se kot neprizadete države ne želé vključevati v interesne tekme med velikimi silami. Dejansko pa je že ta odmaknitev pomenila oslabitev enega in okrepitev drugega bloka.

Preteklo leto se je ideološki blok še tesneje povezal in ostreje postavil nasproti drugemu, kar se je na zunaj pokazalo z izstopom Italije iz Zveze narodov. Vzporedno s tem je šlo preusmerjanje politike manjših držav, v katerih se je izoblikovalo novo načelo tako imenovane realne politike kot refleks politike tistih sil, ki so uveljavile ideološko načelo. Te manjše države se sicer navzlic vabilom držav osi Rim-Berlin niso pridružile ideološkemu bloku, z izvajanjem realne politike pa so se mu zelo približale. S tem pa je bil še bolj utrjen njihov odmik od demokratskega bloka velikih sil.

Prvi začetek te politike manjših držav sega nekaj let nazaj in kot prvo dejanje v tej smeri moremo šteti poljsko-nemški sporazum kot primer dvostranske pogodbe v nasprotju z regionalnimi pakti, ki so se sklepali prvo desetletje po vojni in dopolnjevali temelje Zveze narodov. Bolj pa se je uveljavila ta politika potem, ko se je skozi Evropo porinila nova os Rim-Berlin, katere prizadevanje je šlo za tem, da se po vojni ustanovljeni varnostni sistem čim bolj razrahlja in slednjič razbije.

Tako ločimo poleg nekaterih vazalnih držav, kot jih imenujejo in ki so dejansko vključene v posamezne imperije, zlasti dve skupini držav; nevtralne države, poleg Švice in Belgije še severne države, in tiste države srednje in južne Evrope, ki so nastale po vojni in veljale kot trdni členi francoskega zavezniškega sistema ter Zveze narodov, kar je bilo spričo znanih revizionističnih stremeljenj naravno.

Prve stremé za tem, da si v imenu tako imenovane realne politike ustvarijo nevtralni položaj, ki zahteva zlasti, da nevtralna država ne sodeluje pri nobeni kolektivni akciji zoper napadalca kake druge države in se sme posluževati le samobrambe ob napadu na njeno ozemlje. Tako napoveduje Švica, ki je bila doslej zaradi nevtralnosti odvezana udeležbe pri vojaških sankcijah, ki bi jih zapovedala Zveza narodov, da bo odpovedala tudi obveznost sodelovanja pri gospodarskih in finančnih sankcijah ter postala absolutno nevtralna. Isti smisel ima nemško priznanje nevtralnosti Belgije, ki naj se z nevtralizacijo izloči iz kolektivnega varnostnega sistema. Tako bi si na svetu stali nasproti le po dve državi, ki si le sami garantirata meje druga drugi, in končno bi odločilo le razmerje moči in ne priznana pravica. Zveza narodov naj postane po besedah zveznega predsednika Švice zgolj posvetovalni in posređovalni organ, torej naj se zlasti odpravi člen 16 pakta, ki določa sankcije — Zveza narodov naj postane po besedah Paul Boncourja navadna akademija!

Druge pa poudarjajo po eni strani, da ostajajo zveste Zvezi narodov in dose-danjim zavezništvom, da pa v nasprotstvu med obema skupinama velikih sil ne morejo biti enostransko vezane le na eno. Njihova realna politika zahteva, da si krog zavezništev razširijo tudi na drugo skupino velikih sil.

Označil sem princip realne politike kot refleks ideološkega principa in ga s tem že opredelil kot negacijo načel nedeljivosti miru in kolektivne varnosti. Izrazitejši elementi v politiki ideološkega bloka so že omenjeno sklepanje dvostranskih

pogodb, vmešavanje v notranje zadeve drugih držav, zanikanje enakopravnosti in suverenosti manjših držav. Španska vojna je najvidnejši primer takega vmešavanja in tu je bil anticipativno uporabljen princip, formuliran v nedavno podpisanem protikomunističnemu paktu, s katerim se pogodbene države združujejo v pobijanju elementov, ki „doma ali v tujini neposredno ali posredno pomagajo s svojim delom komunistični internacionali ali pa podpirajo njeno razdiralno rovarjenje“. Tu ni načelno pomembno to, da je takšna akcija naperjena proti določeni organizaciji, pač pa je prilaščanje pravice, raztegniti svojo pristojnost tudi na tujino, čisto nova metoda v mednarodnih razmerjih. Ta superiornost, ki si jo lasté države ideološkega bloka, se v drugi obliki izraža zopet v delitvi držav v velike sile, ki bi imele edine pravico voditi in odločati v evropski politiki, in v male države, ki bi jim bila popolnoma odvzeta možnost samostojne politike in enakopravnega soodločanja v mednarodni politiki. Misel pakta štirih velesil, ki naj nadomesti pakt Zveze narodov, je v teh državah še zmeraj živa.

Razlogi tako imenovane realne politike niso enaki pri obeh skupinah manjših držav. Nevtralne države, ki se na znotraj še vse demokratsko vladajo, žene k temu zlasti slabost in neodločnost demokratskega bloka, ki se je najbolj slabo izkazal v španski vojni. Z ugotovitvijo, da se ne sme nihče vmešavati v notranje zadeve Španije, ki mora torej sama opraviti svojo državljansko vojno, je ta blok odklonil svojo pomoč, ki bi jo bil dolžan članici Zveze narodov v imenu kolektivne varnosti. Demokratske sile so vedoma prezrle, da tu ne gre več za spoštovanje načela nevmešavanja v stvari druge države, brž ko so posegle v vojno tuje sile in ni bila španska vojna več samo španska notranja stvar. Toda tudi pri demokratskih silah se zadnji čas že nekoliko kažejo znaki realne politike v poskusih sporazuma s silami iz nasprotnega bloka. Veliki Britaniji, katere politika je dejansko že vsa leta taka, se v tej smeri pridružuje tudi Francija. Kakor bi bilo idealno zблиžanje med obema danes si tako ostro nasprotujočima skupinama sil, tako se zdi to nemogoče zaradi popolnoma nasprotni koncepcije mednarodnega zakona. Zato vsak poskus kompromisa med njima v resnici rezultira v škodo miru. Že pojem miru, ki se danes tolikokrat ponavlja in poudarja povsod, je pri obeh blokkih različen. „Totalitarne države pojmujejo mir kot polno oblast, ostvarjeno z zavojevanjem in potrjeno s porazom premaganih, kot rimski mir, ki je bil trajna vojna, katero so zanašali k čedalje bolj oddaljenim mejam.“

Osnove realne politike držav srednje in južne Evrope, ki jo uveljavljajo, pa so globlje. Ta smer ni samo negativni izraz nezadostne dejavnostne sile demokratskega bloka, temveč se politika teh držav tudi v pozitivno stran v nekaterih bistvenih točkah sklada s politiko držav ideološkega bloka. Vse države, ki so danes uveljavile realno načelo, so se namreč odmaknile od demokratske oblike vladanja. Iz tega osnovnega dejstva izhaja enako obravnavanje posameznih vprašanj in enako gledanje nanje. Da pa nista ideološki in realni princip navzlic svoji enako načelni opoziciji proti načelom demokracije in mednarodnega sodelovanja po ideologiji Zveze narodov identična, je spet nujna posledica nekaterih dejstev. Te manjše države so še vedno protirevizionistične, ker če bi ne bile, bi ravnale zoper lastni obstoj. Mirovne pogodbe in nedotakljivost meja, določenih z njimi tem državam, pa so varovale zlasti države francoskega zavezniškega sistema. Ta nujnost veže prizadete države srednje in južne Evrope še vedno na Francijo in po njej ustvarjeni sistem ter na Zvezo narodov. Oblast v teh državah tudi ni kakor v silah ideološkega bloka ideološko fundirana in ni zrastle iz gibanj, ki bi bila podobna gibanjem onih držav. Tudi ta moment je treba v tesni zvezi z ostalimi upoštevati, če hočemo označiti pojem realne politike, ki je sestavljena iz čisto neskladnih in

nasprotujočih si elementov, da se moramo vprašati, koliko je resnično realna in smotrna v perspektivi mirovne organizacije sveta in vseh njegovih delov.

Politika, ki ima namen uravnati razmerja v družbi, v narodih in med narodi, ne more nikdar izhajati iz enega trenutka, saj tudi družbe in njenih delov, zaradi katerih je politika, ne moremo spoznavati in presoјati, ne da bi upoštevali njihov razvoj, ter preko današnjega trenutka sklepati na prihodnost. Le s to metodo je mogoče vplivati na rast in napredek nekega kolektiva in ga obvarovati tveganj in nevarnosti. Dejstvo, da je politika družbena dejavnost, narekuje tudi sklep, da se politika približuje realnosti in s tem resnični politiki le, kadar obseže čim širši krog aktivno sodelujočih in odločujočih posameznikov. Le tako se uravnava posamezni elementi v medsebojno skladnost in zabrisujejo nasprotja med njimi.

Če bi tako pojmovanje realne politike hoteli presoditi na primeru nekatere obravnavanih držav, bi morali reči, da zatrjevana realna politika v resnici ni realna, ker realna politika z vidika razvoja nikdar ne sme pomeniti regresije in oddaljevanja od postavljenih idealov mirnega kulturnega sožitja ljudi in narodov. Paul-Boncour je povedal: „Empirizem ni dovolj. Vse se prepleta. Zmanjšati napetost v eni točki in za en dan ter pri tem spraviti v nevarnost druge in bodočnost, to bi bila kratkovidna politika. Evropa se bo povrnila k miru samo, če bodo našla vprašanja, ki jo vznemirjajo, skupno rešitev.“ Vsi tisti, ki so precej po vojni dopustili, da so se razvile sile, nasprotujoče stremljenjem po urejenosti in miru, niso vodili realne politike in so odgovorni za to, da smo se znašli danes v silnem nepreglednem kaosu.

Ko je leta 1932. umrl Aristide Briand, eden obeh iniciatorjev in najvnetejših delavcev za sklenitev pariškega pakta, je ta smrt padla že v čas, ko je prenehal sleherni poskus mirovnih naporov. Rastle so sile, katerih dejavnost je bila obrnjena čisto v nasprotno smer. Kako se je stemnilo v teh petih letih evropsko nebo! Ali nam napoveduje smrt drugega iniciatorja pariškega pakta Franka Kellogga v začetku tega leta uresničenje besedi, ki jih je izrekel kot Nobelov lavreat za mir leta 1930: „Hočem z vsem poudarkom, ki ga morem dati svojim besedam, ponoviti, da zapadna civilizacija ne bo preživela novega svetovnega spopada, da bo izginila v vesoljnem kaosu“? Eno pa je gotovo: svet se tudi desetletnice pariškega pakta in z njim zvezanih imen Aristida Brianda in Franka Kellogga ne bo več spominjal.

Albert Kos.

Iz angleškega političnega življenja

Časopisi: smrt MacDonald-a,
Mr Halifax v Berlinu,
Mr Attlee v Španiji.

Potrebno je, da poznamo angleško notranjo politiko. Potrebno že zaradi naših neposrednih, dejal bi osebnih stikov s to velesilo v Mežici. Potrebno zato, ker je Anglija velesila na zapadu, od katere zavisi usoda mnogih malih narodov v Evropi. Slediti pa moramo angleškemu političnemu življenju že zaradi tega, ker britanska velesila obvlada politiko sveta, ne s svojo premočjo, ampak kot odločilen činitelj v mednarodnem političnem ravnotežju. Če se Anglija odkritosrčno zavzame za demokracijo, pomeni to konec vojne v Španiji in v Kini, zagotovljeno bodočnost Čehoslovaške in drugih. Če pa bo Anglija danes ali jutri oklevala (ne da bi vedela, kaj naj stori, kajti Anglija vedno ve,